

UVOD

V Upravi uniformirane policije smo pripravili poročilo o uporabi prisilnih sredstev in napadih na policiste v letu 2009. Statistične podatke smo pridobili iz računalniške evidence dne 11. 1. 2010.

1 UPORABA PRISILNIH SREDSTEV¹

1.1 Obseg in vrste uporabljenih prisilnih sredstev

Leta 2009 so policisti v 4.742 (5.198) primerih zoper 5.081 (5.608) kršiteljev² uporabili 9.885 (10.444) različnih prisilnih sredstev.

Število uporabljenih prisilnih sredstev se je v primerjavi z letom prej zmanjšalo za 5,4 %, število primerov, ko so bila uporabljena prisilna sredstva, se je zmanjšalo za 8,8 %, število kršiteljev, zoper katere so bila uporabljena, pa se je zmanjšalo za 9,4 %.

Vodje enot so ocenili, da je bilo od skupnega števila 9.885 strokovno in zakonito uporabljenih 9.847 (10.411) prisilnih sredstev, 1 (0) strokovno, vendar nezakonito, 2 (0) nestrokovno in nezakonito ter 19 (19) nestrokovno, vendar zakonito, za 16 prisilnih sredstev pa ocena uporabe na dan pridobitve statističnih podatkov še ni bila vnesena. Nezakonito in/ali nestrokovno so policisti uporabili prisilna sredstva v 18 primerih zoper 22 oseb.

* Osebe, zoper katere so bila uporabljena prisilna sredstva.

Uporaba posameznih vrst prisilnih sredstev po enotah v letu 2009

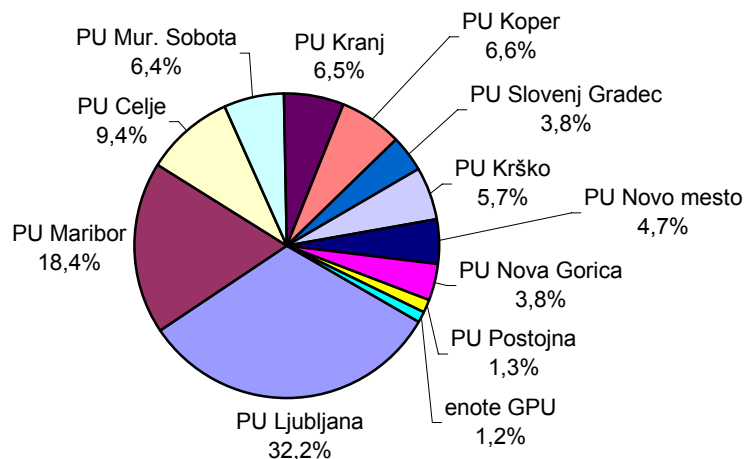
	SV	PR	FS	PAL	PS	VC	KON	PMV	SP	PUV	SO	OS	Skupaj
PU Celje	367	9	552	1					1	1		2	933
PU Koper	275	15	343	15					3	1			652
PU Kranj	353	17	268	1					1				640
PU Krško	342	4	210	5					1				562
PU Ljubljana	1.605	62	1.473	35					7	3	1		3.186
PU Maribor	762	11	1.025	11					6	3			1.818
PU Mur. Sobota	290	16	301	15					6				628
PU Nova Gorica	151	7	219	3									380
PU Novo mesto	269	5	182	3					1				460
PU Postojna	71	4	52									1	128
PU Slovenj Gradec	173	27	175										375
NOE GPU	78	4	41										123
Skupaj	4.736	181	4.841	89	0	0	0	0	26	8	1	3	9.885

¹ V poročilu med uporabo prisilnih sredstev statistično štejemo tudi izstrelitev opozorilnega sredstva, ki sicer ni prisilno sredstvo, vendar ga evidentiramo zaradi občutljivosti posega v človekove pravice.

² Kršitelji so vse osebe v postopkih.

Legenda: SV - sredstva za vklepanje in vezanje, PR - plinski razpršilec, FS - fizična sila, PAL - palica, PS - plinska in druga sredstva za pasivizacijo, VC - vodni curek, KON - konjenica, PMV - posebna motorna vozila, SP - službeni pes, PUV - sredstva za prisilno ustavljanje prevoznih sredstev, SO - strelno orožje, OS - opozorilni strel

Deleži uporabe prisilnih sredstev po policijskih enotah v letu 2009

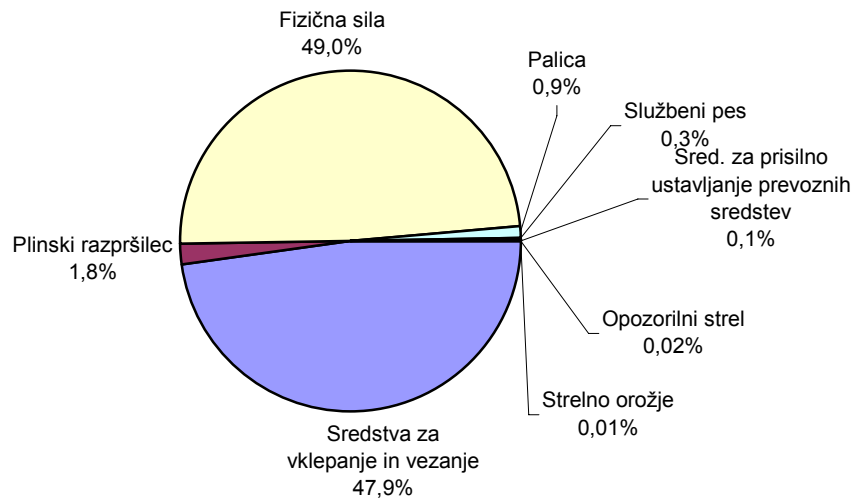

Iz grafa je razvidno, da je bilo leta 2009 največ prisilnih sredstev uporabljenih na območju PU Ljubljana (32,2 %) in Maribor (18,4 %), najmanj pa na območju PU Postojna (1,3 %). Delež uporabe prisilnih sredstev policistov NOE GPU je bil 1,2 %.

Uporaba prisilnih sredstev v letih 2008 in 2009

Vrsta prisilnega sredstva	2008	2009
Sredstva za vklepanje in vezanje	5.125	4.736
Plinski razpršilec	176	181
Fizična sila	5.016	4.841
Palica	85	89
Plinska in druga sredstva za pasivizacijo	0	0
Vodni curek	0	0
Konjenica	0	0
Posebna motorna vozila	0	0
Službeni pes	31	26
Sred. za prisilno ustavljanje prevoznih sredstev	10	8
Strelno orožje	0	1
Opozorilni strel	1	3
Skupaj	10.444	9.885

Deleži uporabljenih vrst prisilnih sredstev v letu 2009

Največkrat je bila uporabljena fizična sila ter sredstva za vklepanje in vezanje, uporaba drugih prisilnih sredstev pa je bila manj številna. Od fizične sile so bili največkrat uporabljeni strokovni prijemi – 4.149-krat. Strokovni udarci so bili uporabljeni 98-krat, strokovni meti 136-krat, strokovni pritiski 29-krat, drugi načini uporabe fizične sile pa 429-krat. Najhujše prisilno sredstvo – strelno orožje je bilo uporabljeno 1-krat, 3-krat pa je bil izstreljen opozorilni strel.

1.2 Uporabljena pooblastila

Policisti so prisilna sredstva najpogosteje uporabili pri pridržanju (5.002-krat), dajanju ukazov (1.646-krat), prijemu (1.083-krat), ugotavljanju identitete (407-krat), asistenci (368-krat), privedbi na podlagi odredbe pristojnega organa (323-krat), privedbi brez odredbe (170-krat) in varnostnem pregledu (111-krat).

1.3 Delovna področja in oblike dela

Največkrat so policisti prisilna sredstva uporabili pri vzpostavljanju javnega reda in miru, in sicer 4.650-krat, 2.262-krat pri zagotavljanju varnosti cestnega prometa, 1.926-krat pri preiskovanju kaznivih dejanj, pri obravnavanju dogodkov 407-krat, pri spremljanju oseb 373-krat, pri mejnih zadevah 214-krat, pri preventivni dejavnosti 42-krat in pri varovanju oseb 10-krat.

Glede na oblike dela so policisti največkrat uporabili prisilna sredstva pri intervenciji (4.201-krat), patroljiranju (3.248-krat), pri aktivnosti PPE (380-krat), asistenci (314-krat), pri drugih oblikah dela pa manjkrat, uporabljena pa so bila predvsem milejša prisilna sredstva.

Uporaba posameznih prisilnih sredstev glede na obliko dela

Vrsta prisilnega sredstva	Aktivnost PPE	Asistenca	Blokada	Dežurstvo	Intervencija	Opazovanje	Patrujiranje	Poostren nadzor	Varnostna - zaključna akcija	Drugo	Skupaj
Sred. za vklepanje in vezanje	167	101	11	26	1.746	60	1.554	68	109	894	4.736
Fizična sila – strokovni prijemi	130	168	9	23	2.026	45	1.364	75	49	260	4.149
Fizična sila – strokovni udarci	3	2		1	42	1	40	1		8	98
Fizična sila – strokovni meti	4	2		1	64	2	58	3		2	136
Fizična sila - strokovni pristiski		3			10		13	1		2	29
Fizična sila - drugi načini	24	35	2	2	180	2	140	8		36	429
Palica	48				20		11	6		4	89
Plinski razpršilec	2	3	1	2	94	2	62	3		12	181
Sred. za prisilno ust. prev. sred.			2				5	1			8
Služ. pes z nagobč., brez vrvica	1				4		1			1	7
Služ. pes brez nagobč., na vrvici										2	2
Služ. pes z nagobč., na vrvici	1					13				3	17
Strelno orožje					1						1
Opozorilni strel					1					2	3
Skupaj	380	314	25	55	4.188	125	3.248	166	158	1.226	9.885

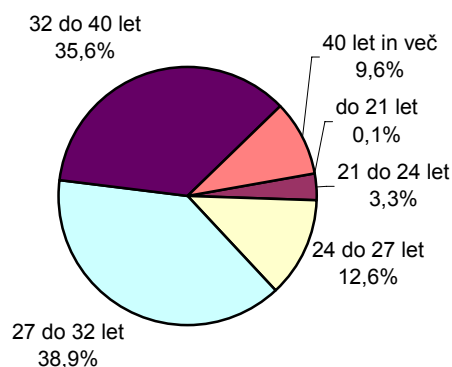
1.4 Starost policistov, ki so uporabili prisilna sredstva

Iz tabele in grafa je razvidno, da je bilo največ policistov, ki so uporabili prisilna sredstva, starih od 27 do 32 let (38,9%), od 32 do 40 let (35,6%) in od 24 do 27 let (12,6%).

Starost policistov ob uporabi prisilnih sredstev

Starost	2008	2009
do 21 let	18	6
21 do 24 let	270	235
24 do 27 let	1.349	898
27 do 32 let	3.088	2.775
32 do 40 let	2.416	2.543
40 let in več	550	682
Skupaj	7.691	7.139

Deleži starostnih skupin policistov

2 POSLEDICE UPORABE PRISILNIH SREDSTEV IN NAPADOV

2.1 Poškodbe oseb zaradi uporabe prisilnih sredstev in napadov

Leta 2009 je bilo zaradi uporabe prisilnih sredstev in napadov na policiste poškodovanih 114 (110) kršiteljev in 124 (133) policistov. Poleg tega so bili pri 494 (496) kršiteljih in pri 35 (37) policistih vidni zunanji znaki zaradi uporabe prisilnih sredstev (praske, odrgnine, druge manjše poškodbe kože)³.

Posledice uporabe prisilnih sredstev pri policistih in kršiteljih

	Policisti		Kršitelji*	
	2008	2009	2008	2009
Vidni zunanji znaki**	37	35	496	494
Lahka telesna poškodba	131	120	109	112
Huda telesna poškodba	2	4	1	1
Posebno huda telesna poškodba	0	0	0	0
Smrt	0	0	0	1
Skupaj	170	159	606	608

* Kršitelji so vse osebe, zoper katere so bila uporabljena prisilna sredstva.

** Policija od 1. 10. 2003, zaradi ugotavljanja morebitnega grdega ravnanja in spremljanja posledic, ki nastanejo zaradi uporabe posameznega prisilnega sredstva, evidentira vsako prasko, odrgnino ali drugo manjšo površinsko poškodbo, ki je nastala zaradi uporabe prisilnega sredstva.

Telesno poškodovanih je bilo 2,2 % (2,0 %) kršiteljev, zoper katere so policisti uporabili prisilna sredstva, delež vseh posledic (telesne poškodbe in vidni zunanji znaki uporabe prisilnih sredstev) je bil 11,9 % (10,8 %), v enem primeru pa je oseba, zoper katero so policisti uporabili strelno orožje, podlegla poškodbam. Pri uporabi prisilnih sredstev je bilo telesno poškodovanih 1,7 % (1,7 %) policistov, delež vseh posledic pa je bil 2,2 % (2,2 %).

Kot sredstva napadov kršiteljev, zaradi katerih so bili policisti telesno poškodovani oziroma so utrpeli vidne zunanje znake, so bili najpogostejši oddivanje, prijemanje, davljenje (63-krat), udarec z roko (33-krat), udarec z nogo (23-krat), druga sredstva napada (17-krat), nož (1-

³ V preteklosti so policisti evidentirali tudi sled poškodbe, ki pa je nov klasifikator telesnih poškodb (velja od 1. 2. 1999) ne vsebuje več. Kljub temu policisti (od 1. 10. 2003), zaradi ugotavljanja morebitnega grdega ravnanja in spremljanja posledic, ki nastanejo zaradi uporabe posameznega prisilnega sredstva, opišejo vsako prasko, odrgnino ali drugo manjšo površinsko poškodbo, ki je nastala zaradi uporabe prisilnega sredstva, in sicer kot vidne zunanje znake uporabe prisilnega sredstva.

krat), palica (1-krat), vozila – osebni avtomobil (1-krat), vozila – motorno kolo (1-krat), drugo hladno orožje (1-krat) itn.

Posledice uporabe posameznih prisilnih sredstev pri kršiteljih

Vrste prisilnih sredstev	Brez posledic	Vidni zunanji znaki	Lahka telesna poškodba	Huda telesna poškodba	smrt	Skupaj	Delež telesnih posledic (v %)
Sredstva za vklepanje in vezanje	4.337	377	22			4.736	0,5
Fizična sila – strokovni prijemi	3.877	173	98	1		4.149	2,4
Fizična sila – strokovni udarci	72	15	11			98	11,2
Fizična sila – strokovni meti	110	15	11			136	8,1
Fizična sila – strokovni pritiski	27	2				29	0,0
Fizična sila – drugi načini	404	16	9			429	2,1
Palica	82	4	3			89	3,4
Plinski razpršilec	140	41				181	0,0
Sred. za pris. ust. prev. sreds.	5					5	0,0
Služ. pes z nagobč., brez vrvice	5	2				7	0,0
Služ. pes z nagobč., na vrvi	16	1				17	0,0
Služ. pes brez nagobč., na vrvi	2					2	0,0
Opozorilni strel	3					3	0,0
Strelno orožje					1	1	0,0
Skupaj	9.080	646	154	1	1	9.882	1,6

Opomba: Število poškodb pri uporabi posameznih prisilnih sredstev je večje od skupnega števila poškodovanih kršiteljev, ker se pri kršiteljih šteje le končna poškodba.

Največ telesnih poškodb kršiteljev je bilo pri uporabi strokovnih prijemov, sredstev za vklepanje in vezanje, strokovnih udarcev, strokovnih metov in drugih načinov fizične sile, saj je bilo teh sredstev tudi največ uporabljenih.

Pri uporabi strokovnih udarcev je bil delež telesnih poškodb (lahka ali huda telesna poškodba) 11,2 % (16,7 %), pri strokovnih metih 8,1 % (10,2 %), pri strokovnih prijemih 2,4 % (2,3 %), pri uporabi drugih načinov fizične sile 2,1 % (1,3 %) in pri uporabi sredstev za vklepanje in vezanje 0,5 % (0,4 %). Ugotavljamo, da je največji delež telesnih poškodb pri uporabi strokovnih udarcev in strokovnih metov, kar pa je razumljivo glede na dejstvo, da gre za hujši obliki uporabe fizične sile, pri katerih pride do povečanega delovanja zunanje mehanske sile na telo kršitelja. Kljub temu je ugodno dejstvo, da se je delež telesnih poškodb pri uporabi strokovnih udarcev znižal za 5,5 %, pri strokovnih metih pa za 2,1 %, glede na enako obdobje lani. V letu 2009 je en kršitelj umrl zaradi uporabe strelnega orožja, ki ga je policist zakonito in strokovno uporabil zaradi odvrnitve neposrednega protipravnega napada, s katerim je bilo ogroženo njegovo življenje, življenje ostalih policistov in življenje občana.

2.2 Posledice uporabe prisilnih sredstev glede na stanje kršiteljev

Stanje kršiteljev in posledice uporabe prisilnih sredstev

Stanje kršiteljev	Brez posledic	Vidni zun. znaki	Lahka tel. pošk.	Huda tel. pošk.	Smrt	Skupaj
Pod vplivom alkohola	2.489	373	83	1	1	2.947
Pod vplivom mamil	176	30	6			212
Nepojasnjeno psihično stanje	254	30	7			291
Skupaj	2.919	433	96	1	1	3.450

Od 5.082 kršiteljev, zoper katere so policisti uporabili prisilna sredstva, jih je bilo 2.947 pod vplivom alkohola, 212 pod vplivom prepovedanih drog in 291 v nepojasnjenem psihičnem stanju. Zoper navedene osebe so policisti uporabili 7.737 ali 78,3 % vseh prisilnih sredstev oz. v povprečju več kot dve (2,2) prisilni sredstvi na osebo (pri ostalih je povprečje 1,9 na osebo).

3 NAPADI NA POLICISTE

Med napade na policiste so všteta kazniva dejanja po čl. 299, 300, 301 in 302 Kazenskega zakonika RS (KZ-1).

Leta 2009 je bilo 260 napadov na policiste, kar je 56 več kot leto poprej, pri tem pa je bilo oškodovanih 390 (277) policistov.

Kazniva dejanja napadov na policiste

	2008	2009	Porast/upad (v %)
Kazniva dejanja (čl. 299, 300, 301 in 302 KZ)	204	260	27,5
Napadeni policisti	277	390	40,8

Policisti so bili največkrat napadeni na cestah, trgih, na parkiriščih, v stanovanjih, v gostinskih lokalih, na športnih prireditvah in v službenih prostorih policije.

Poleg napadov je bilo obravnavanih tudi 76 (73) groženj policistom, od tega največ policistom PU Celje (18) in PU Ljubljana (17), na PU Murska Sobota in Postojna pa groženj policistom ni bilo.

4 UGOTOVITVE IN ZAKLJUČEK

V primerjavi z letom 2008 je bilo leta 2009 število kršiteljev, zoper katere so policisti uporabili prisilna sredstva, število uporabljenih prisilnih sredstev ter tudi število primerov, v katerih so bila uporabljena, manjše. Število uporabljenih prisilnih sredstev se je v primerjavi z letom prej zmanjšalo za 5,4 %, število primerov, ko so bila uporabljena prisilna sredstva, se je zmanjšalo za 8,8 %, število kršiteljev, zoper katere so bila uporabljena, pa se je zmanjšalo za 9,4 %.

Število obravnavanih kršitev javnega reda in mira, pri katerih je uporaba prisilnih sredstev pogostejša, se je zmanjšalo za 2,7 %.⁴ Povečalo pa se je število pridržanih oseb (za 2.227 oziroma za 14,6 %), upiranje pri prijemu (zaradi privedbe ali pridržanja) pa je bil najpogostejši razlog za uporabo prisilnih sredstev.

Najpogosteje uporabljena prisilna sredstva so bila sredstva za vklepanje in vezanje ter fizična sila, in sicer v 96,9 %, kar kaže, da policisti upoštevajo načelo sorazmernosti oziroma

⁴ Policisti so obravnavali 4.788 (4.596) kršitev po členu 6/1 ZJRM-1 (izzivanje ali spodbujanje k pretepu), 6.506 (6.424) po členu 7/1 ZJRM-1 (prepiranje, vpitje ali nedostojno vedenje), 4.000 (5.064) po členu 6/4, v povezavi s členi 6/1, 6/2 in 6/3 ZJRM – 1 (nasilje v družini), in 3.123 (3.044) kršitev po členu 22/1 ZJRM-1 (neupoštevanje odredbe uradne osebe). Vir: Poročilo o delu policije v letu 2009

da so pri opravljanju policijskih nalog praviloma uporabili najmilejše prisilno sredstvo. Tudi telesnih poškodb kršiteljev je bilo malo glede na sredstva in način upiranja oziroma napada.

Iz statističnih podatkov je tudi razvidno, da so policisti več kot polovico (67,9 %) postopkov, pri katerih so uporabili prisilna sredstva, imeli s kršitelji, ki so bili pod vplivom alkohola, mamil ali v nepojasnjem psihičnem stanju. Obvladovanje takih kršiteljev je za policiste še zahtevnejše, več pa je tudi možnosti za nastanek posledic. Za obvladovanje teh oseb so uporabili 78,3 % vseh prisilnih sredstev, zoper vsako osebo pa povprečno več kot po dve (2,2) prisilni sredstvi (pri drugih je bilo povprečje 1,9 prisilnega sredstva na osebo).

Policisti so prisilna sredstva uporabili strokovno in zakonito v 99,6 %, kar kaže na visoko raven znanja in usposobljenosti policistov na tem področju.

Kaznivih dejanj preprečitev uradnega dejanja ali maščevanje uradni osebi in napad na uradno osebo, ko opravlja naloge varnosti, je bilo precej več kot leta 2008. Porast kaznivih dejanj z 204 na 260 oziroma za 27,5 % ter oškodovanih policistov z 277 na 390 oziroma za 40,8 % je občuten in terja posebno analizo, ki jo bomo opravili v UUP GPU. Na podlagi ugotovitev analize bomo izvedli ukrepe za izboljšanje stanja na tem področju. Groženj policistom je bilo za 3 več kot v letu 2008.

Z analizo uporabe prisilnih sredstev v letu 2009 smo ugotovili tudi, da so policisti prisilna sredstva uporabili v povprečju na 57 obravnavanih kaznivih ravnanj⁵. Najredkeje so prisilna sredstva uporabili policisti PU Novo mesto (na 101 kaznivo ravnanje), najpogosteje pa policisti PU Koper in Nova Gorica (v obeh primerih na 49 kaznivih ravnanj).

Navedeno kaže na dejstvo, da policisti v veliki večini primerov policijsko nalogo izvedejo z milejšimi ukrepi in prisilna sredstva uporabijo le takrat, ko naloge na drug način ne morejo uspešno opraviti.

---

⁵ Zajeti so postopki oziroma obravnavanja kršitev ZJRM, ZVCP in drugih predpisov s področja cestnega prometa, Ztuj, ZNDM in kršitve drugih predpisov ter obravnavanja preiskanih kaznivih dejanj, ne pa tudi drugi postopki pri katerih ravno tako pogosto pride do uporabe prisilnih sredstev (npr. privedba na podlagi odredbe pristojnega organa, ugotavljanje identitete ipd.).